Politechnika Rzeszowska Zakład Metrologii i Systemów Diagnostycznych	Grupa	1……..... 2.....	Data
Laboratorium Metrologii Elektrycznej			
Pomiary mocy i energii elektrycznej	Nr ćwicz. **6**	3..... 4.....	**Ocena**

I. CEL ĆWICZENIA

Celem ćwiczenia jest poznanie przyrządów do pomiaru mocy czynnej, biernej i pozornej w układzie zasilania odbiorników jednofazowych oraz wykonanie pomiarów parametrów sieci zasilającej silnik jednofazowy znajdujący się w dwóch stanach:

a) stanie jałowym (bez obciążenia),

b) stanie obciążenia (z podłączoną prądnicą prądu stałego zasilającą zespół źródeł światła).

Pomiary wykonać za pomocą zestawu mierników tablicowych analogowych i cyfrowych oraz przetwornika elektronicznego nadzorowanego przez oprogramowanie komputerowe wykonane w środowisku LabVIEW.

II. ZAGADNIENIA

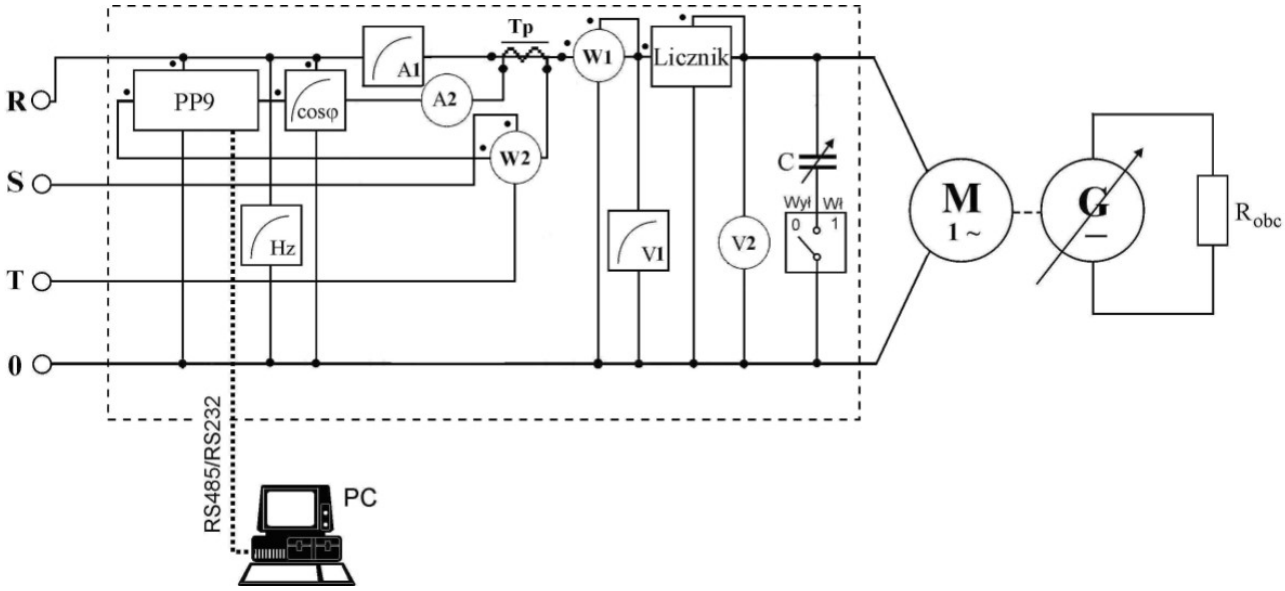
1. Budowa, działanie i właściwości pomiarowe elektromechanicznych i elektronicznych przetworników mocy.
2. Definicja stałej znamionowej i stałej rzeczywistej licznika.
3. Obliczanie: stałej podziałki watomierza, dopuszczalnej przeciążalności obwodów napięciowego i prądowego, wyniku i niedokładności pomiaru.
4. Układy do pomiaru mocy czynnej, biernej i pozornej w sieci jednofazowej.
5. Cel i metody kompensacji mocy biernej indukcyjnej odbiornika prądu przemiennego.
6. Schemat uproszczony budowy licznika indukcyjnego i elektronicznego energii elektrycznej.
7. Budowa i właściwości przetwornika hallotronowego.

III. PROGRAM ĆWICZENIA

1. Włączyć zasilanie silnika i wykonać odczyty z przyrządów tablicowych oraz z panelu oprogramowania przetwornika PP9 w stanie jałowym. Następnie włączyć obciążenie silnika w postaci prądnicy prądu stałego, do której podłączony jest zespół źródeł światła ustawiony na maksymalne świecenie. Pomiary wykonać bez kompensacji mocy biernej.
2. Wykonać odczyty z panelu oprogramowania przetwornika PP9 w stanach jałowym i obciążenia z kompensacją mocy biernej.
3. Wykonać obliczenia, wyniki wpisać do odpowiednich tabel.
4. Opracować wnioski końcowe na podstawie wyników pomiarów i obliczeń.

IV. PRZEBIEG ĆWICZENIA

1. Układ pomiarowy i spis przyrządów

PDM przetwornica dwumaszynowa z jednofazowym silnikiem M i prądnicą G			
Parametry silnika **M**:			
Typ	Numer	Napięcie znam.	Prąd znamionowy
Silnik 1-fazowy	*SEg 80-4B*	*220 V*	*5,4 A*
Moc znamionowa	Znamionowy współczynnik mocy	Częstotliwość znamionowa	Znamionowa prędkość obrotowa
0,75 kW	*0,91*	*50 Hz*	*1440 obr/min*
Licznik -licznik indukcyjny:			
Symbol przetwornika	Stała znamionowa licznika C	Klasa dokładności kl	Średnica tarczy d
	450 obr / 1 kWh	*2*	*80mm*
	Napięcie pracy	Zakres prądowy	
	220 V	*10 (40) A*	
V1 woltomierz tablicowy typ			
Symbol przetwornika	Zakres U_n	Znamionowa liczba działek α_n	Klasa dokładności kl_V
(elektromagnet.)	*50 ÷ 220 V*	*40*	*1,5*
A1 amperomierz tablicowy typ			
Symbol przetwornika	Zakres I_n:	Znamionowa liczba działek α_n	Klasa dokładności kl_A
(elektromagnet.)	*2 ÷ 10 A*	*40*	*1,5*

W1, W2 watomierz DP 5			
Znamionowa liczba ziaren	Błąd podstawowy P_n=±3kW P=(0÷140%)P_n	Zakresy napięciowe U_n=400V U=(0÷120)%U_n	Zakresy prądowe I_n=5A I=(0÷120)%I_n
	± 0,1% + 5	*0 ÷ 480 V*	*0 ÷ 6 A*

PP9 - Przetwornik Programowalny Parametrów Sieci Energetycznej				
Zakres pomiaru napięcia	Błąd podstawowy w przedziale zakresu	Przedział zakresu napięciowego		Pasmo częstotliwości
0 ÷ 600 V	*± (0,1% + 0,05%)*	*(0 ÷ 130%) · U_n*		*40 Hz < f < 500 Hz*
Zakres pomiaru prądu	Błąd podstawowy w przedziale zakresu	Przedział zakresu prądowego		Pasmo częstotliwości
0 ÷ 5 A	*± (0,2% + 0,05%)*	*(0 ÷ 130%) · I_n*		*40 Hz < f < 500 Hz*
Zakres pomiaru mocy czynnej	Błąd podstawowy w przedziale zakresu	Przedział zakresu mocy	Przedział zakresu napięciowego	Przedział zakresu prądowego
0 ÷ 3000 W	*±(0,1%+0,05%)*	*(0 ÷ 170%) · P_n*	*(0 ÷ 130%) · U_n*	*(0 ÷ 130%) · I_n*
Zakres pomiaru mocy pozornej	Błąd podstawowy w przedziale zakresu	Przedział zakresu mocy	Przedział zakresu napięciowego	Przedział zakresu prądowego
0 ÷ 3000 W	*±(0,1%+0,05%)*	*(0 ÷ 170%) · P_n*	*(0 ÷ 130%) · U_n*	*(0 ÷ 130%) · I_n*
Zakres pomiaru mocy biernej	Błąd podstawowy w przedziale zakresu	Przedział zakresu mocy	Przedział zakresu napięciowego	Przedział zakresu prądowego
	±(0,4%+0,2%)	*(0 ÷ 170%) · P_n*	*(0 ÷ 130%) · U_n*	*(0 ÷ 130%) · I_n*

Zakres pomiaru cosϕ	Błąd podstawowy w przedziale zakresu	Przedział zakresu napięciowego	Przedział zakresu prądowego
-1 ÷ 1	*±(0,2%+0,1%)*	*(0 ÷ 130%) · U_n*	*(0 ÷ 130%) · I_n*
Zakres częstościomierza	Błąd podstawowy w przedziale zakresu	Przedział zakresu napięciowego	Czas uśredniania
48 ÷52	*kl=0,2*	*(0 ÷ 130%) · U_n*	
Pomiar czasu	Rozdzielczość	Błąd podstawowy	Błąd czasu reakcji
Z PP9	*1*	*± 10^{-8} %*	*± 20 ms*

Tp - laboratoryjny przekładnik prądowy				
Typ	Prądy pierwotne I_{1n}	Znamionowy prąd wtórny I_{2n}	Przekładnia η	Błąd przekładni
JL-6	10 A	5 A	10A/5A=2	kl = 0,2

Dopuszczalna przeciążalność obwodów przetwornika PP9:

Obwód napięciowy		**Obwód prądowy**	
U_n [V]	U_{dop} [V]	I_n [A]	I_{dop} [A]
600	*780*	*5*	*6,5*

2. Wyniki pomiarów i obliczeń

2.1. Wartości odczytane z analogowych mierników tablicowych (bez kompensacji mocy biernej)

Stan obciążenia silnika	**Woltomierz**	**Amperomierz**	**Częstościo-mierz**	**Współ. mocy cosφ**	**Watomierz W1**	**Watomierz W2**
	U [V]	I [A]	f [Hz]	-	P [W]	P [W]
Jałowy						
Obciążenia						

2.2. Wartości odczytane z przetwornika PP9 (bez kompensacji mocy biernej)

Stan silnika	**U [V]**	**I_x [A]**	**P_x [W]**	**Q_x [VAr]**	**S [VA]**	**cosφ**	**f [Hz]**	**tgφ**
Jałowy								
Obciążenia								

2.3. Obliczenia na podstawie wskazań mierników tablicowych A1, V1, cosϕ (bez kompensacji mocy biernej)

	Stan jałowy	**Stan obciążenia**
$P = U \cdot I \cdot \cos\varphi$		
$Q = U \cdot I \cdot \sqrt{1 - \cos\varphi^2}$		
$S = U \cdot I$		
$E = \frac{n}{C}$, gdzie: n – liczba obrotów, C – stała licznika.		

2.4. Obliczenia ze wskazań watomierzy W1 i W2 (bez kompensacji mocy biernej)

	Stan jałowy	**Stan obciążenia**
$P = P(W1)$		
$Q = \frac{1}{\sqrt{3}} \cdot P(W2) \cdot \eta$		
$S = \sqrt{P^2 + Q^2}$		
$\cos\varphi = \frac{P}{S}$		
$E = P(W1) \cdot t$		

2.5. Porównanie wyników obliczeń dla pomiarów z przyrządów tablicowych i odczytu z PP9 (bez kompensacji mocy biernej)

	Stan jałowy					**Stan obciążenia**				
	P [ ]	**Q [ ]**	**S [ ]**	**cosφ**	**E [ ]**	**P [ ]**	**Q [ ]**	**S [ ]**	**cosφ**	**E [ ]**
Odczyty z przetwornika PP9 (pkt. 2.2)										
Wyniki obliczeń z pkt. 2.3										
Wyniki obliczeń z pkt. 2.4										

Parametry układu przed i po kompensacji mocy biernej odczytane tylko z panelu oprogramowania przetwornika PP9:

<u>Dla stanu jałowego</u>

Przed kompensacją				**Po kompensacji**			
I [ ]	**P [ ]**	**Q [ ]**	**cosφ [ ]**	**I [ ]**	**P [ ]**	**Q [ ]**	**cosφ' [ ]**

dla stanu pełnego obciążenia

Przed kompensacją				Po kompensacji			
I [ ]	**P [ ]**	**Q [ ]**	**cosφ [ ]**	**I [ ]**	**P [ ]**	**Q [ ]**	**cosφ' [ ]**

V. WNIOSKI

VI. PYTANIA KONTROLNE

1. Przedstawić zasadę pomiaru mocy czynnej za pomocą watomierza – układy PMN i PMP.
2. Jakie mierniki powinny być stosowane dodatkowo z watomierzem w układach pomiarowych? Wyjaśnić dlaczego.
3. Przedstawić zasadę pomiaru mocy biernej przy pomocy watomierza.
4. Przedstawić zasadę pomiaru mocy pozornej przy pomocy woltomierza i amperomierza.
5. Omówić cel i sposoby kompensacji mocy biernej.

LITERATURA

1. Dyszyński J. : Metrologia elektryczna i elektroniczna. WPRz Rzeszów, 1989.
2. Kuśmierek Z.: Pomiary mocy i energii w układach elektro-energetycznych WNT, Warszawa, 1994.
3. Chwaleba A. i inni: Metrologia elektryczna, Warszawa: WNT, 1994r
4. Parchański J.: Miernictwo elektryczne i elektroniczne - Warszawa: WSiP, 1997r.
5. Rylski A.: Metrologia II prąd zmienny, Rzeszów, OWPRz, 2006.